

Nikotiinipussien käyttö korkeakouluopiskelijoilla

Päälöydökset

- Korkeakoulussa opiskelevilla miehillä nikotiinipussien käyttö on yleisempää kuin muiden tupakka- tai nikotiinituotteiden käyttö.
- Naisopiskelijoilla nikotiinipussien käyttö on yhtä yleistä kuin tupakointi.
- Pelkästään nikotiinipusseja päivittäin käyttävien osuus oli miehillä suurin 23–26-vuotiaalla ja naisilla 27–34-vuotiailla.
- Nikotiinipussien päivittäinen käyttö on yleistä tupakoinnin ja nuuskan käytön lopettaneilla, mutta sitä havaitaan myös korkeakouluopiskelijoilla, jotka eivät ole koskaan tupakoineet tai käyttäneet nuuskaa.
- Naisopiskelijoilla vähintään yhden tupakka- ja nikotiinituotteen käytön yleisyys kasvoi vuodesta 2021 vuoteen 2024, miehillä ei merkittävää muutosta havaittu.

Hanna Ollila
THL

Otto Ruokolainen
THL

Jonna Ikonen
THL

Nikotiinipussit ovat nuuskan tavoin käytettäviä tuotteita. Ne eivät sisällä tupakkaa, mutta ne sisältävät nikotiinia, joka aiheuttaa voimakkaan riippuvuuden ja terveyshaittoja. Nikotiinipussien myynti vapautui huhtikuussa 2023. Tupakan vastikkeena niitä on koskenut ainoastaan markkinointi- ja esilläpitokielto sekä 18 vuoden ikäraja vähittäismyynnissä. Nikotiinipussit tullee tupakkalain alaisuuteen vuoden 2025 aikana.

Korkeakouluopiskelijoista (18–34-vuotiaat) yhdeksän prosenttia (naisista 5 %, miehistä 14 %) käytti nikotiinipusseja päivittäin vuonna 2024 (Ollila & Ruokolainen 2024). Miehillä nikotiinipussien käyttö oli yleisempää kuin naisilla sekä yliopistossa (naiset 3 %, miehet 9 %) että ammattikorkeakoulussa (naiset 7 %, miehet 18 %). Nuuskaa käyttävien osuus oli kolme prosenttia ja tupakoivien opiskelijoiden osuus neljä prosenttia. Nikotiinipitoisia sähkösavukkeita käytti yksi prosentti korkeakouluopiskelijoista.

Yläkouluikäisillä ja toisella asteella opiskelevilla nuorilla nikotiinipussien käyttö on vahvasti yhteydessä muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöön (Ruokolainen ym. 2024). Nikotiinipussien käytöstä korkeakouluopiskelijoilla kysyttiin ensimmäistä kertaa vuonna 2024. Tässä raportissa tarkastelemme tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön kehitystä korkeakouluopiskelijoilla vuosina 2021–2024 sekä tupakoinnin ja nuuskan käytön yhteyksiä nikotiinipussien käyttöön.

Tulokset

Tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön kehitys

Vuonna 2024 nikotiinipussien päivittäinen käyttö oli miehillä selvästi yleisempää kuin muiden tupakka- tai nikotiinituotteiden päivittäinen käyttö, sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa (Kuviot 1 ja 2). Naisilla nikotiinipussien päivittäinen käyttö oli samalla tasolla päivittäisen tupakoinnin yleisyyden kanssa.

Vuosien 2021 ja 2024 välillä korkeakouluopiskelijoiden päivittäinen tupakointi väheni, mikä johtuu pitkälti ammattikorkeakouluissa opiskelevien vähentyneestä tupakoinnista (Kuviot 1 ja 2). Nikotiinipitoisten sähkösavukkeiden käyttö pysyi hyvin harvinaisena. Nuuskaaminen väheni miehillä sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa ja pysyi edelleen vähäisenä naisilla. Vähintään yhden tupakka- tai nikotiinituotteen päivittäinen käyttö yleistyi naisilla.

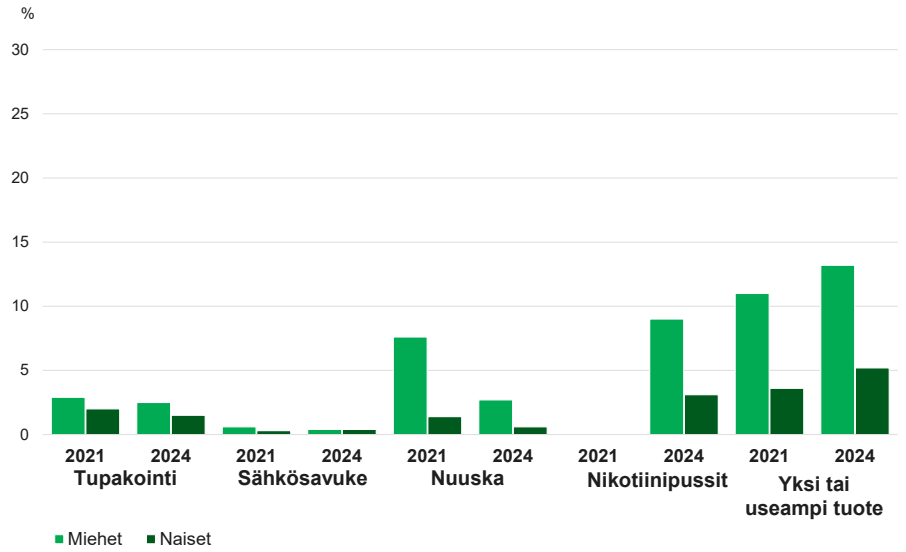
Näin tutkimus tehtiin:

THL on toteuttanut Korkeakouluopiskelijoiden terveys ja hyvinvointitutkimuksen (KOTT) vuosina 2021 ja 2024 sähköisenä kyselynä. Vuonna 2021 aineisto kerättiin helmimaaliskuussa 2021 koronaepidemian kolmannen aallon aikana ja vuonna 2024 maaliskuuhun aikana. Tutkimuksen kohdejoukko ovat läsnä olevaksi ilmoittautuneet 18–34-vuotiaat korkeakouluopiskelijat, jotka suorittavat perustutkintoa suomalaisessa korkeakoulussa. Otantamenetelmänä käytettiin korkeakouluittain ositettua satunnaisotantaa. Tutkimuksen otoskoko vuonna 2021 oli 11 912 opiskelijaa ja osallistumisaktiivisuus 53 %. Vuonna 2024 otoskoko oli 11904 ja osallistumisaktiivisuus 31 %. (Parikka ym. 2022, Parikka ym. 2024).

Lisätietoja KOTT -tutkimuksesta: thl.fi/kott

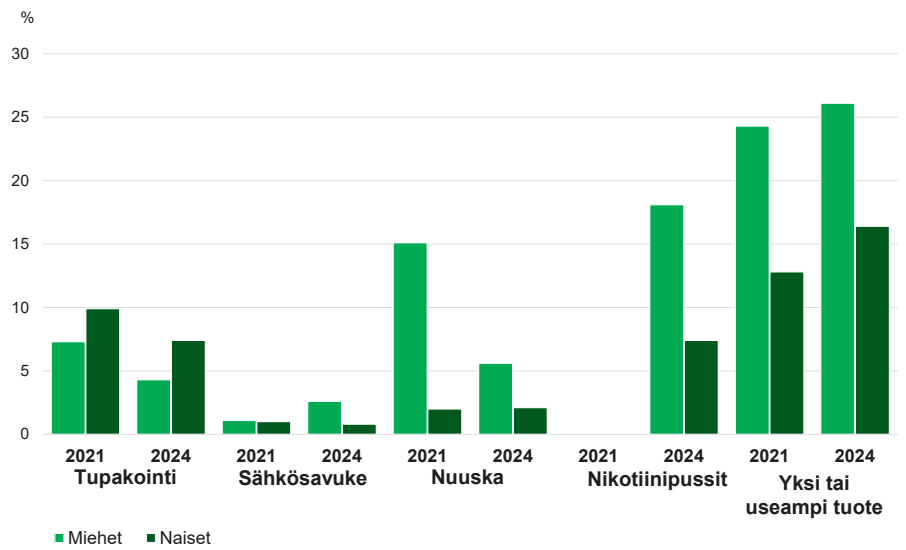
Analyseissa vastauskatoa korjattiin painokertoimilla, joiden laskentaan käytettiin seuraavia koko otokselle saatavissa olevia rekisteritietoja: ikä, sukupuoli, kieli, korkeakoulusektori ja edellisen lukukauden opintopistemäärä. Tuloksille on laskettu 95 % luottamusvälit havainnollistamaan satunnaisvaihtelun vaikutusta tuloksiin. Lisäksi Waldin testillä arviointiin erojen tilastollista merkittävyyttä (p -arvo < 0,05).

Yliopisto-opiskelijat

Kuvio 1. Päivittäinen tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö yliopisto-opiskelijoilla vuosina 2021 ja 2024 (Lähde: KOTT 2024, THL).

Ammattikorkeakouluopiskelijat

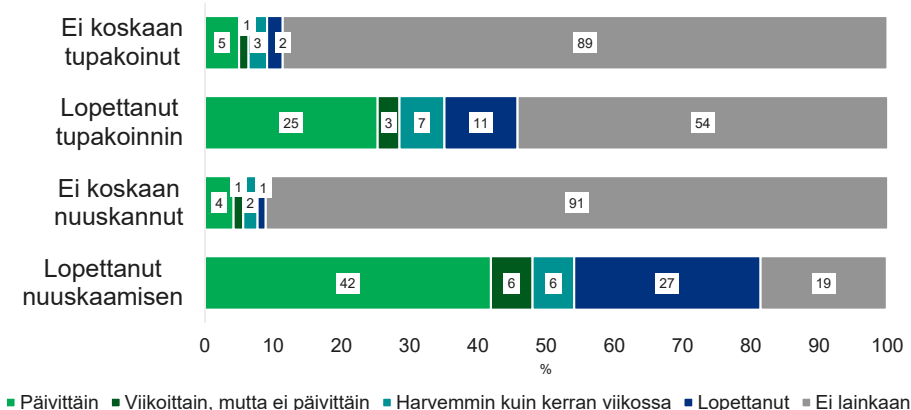

Kuvio 2. Päivittäinen tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ammattikorkeakouluopiskelijoilla vuosina 2021 ja 2024 (Lähde: KOTT 2024, THL).

Nikotiinipussien käyttö tupakattomilla sekä käytön lopettaneilla

Ei koskaan tupakoineista nikotiinipusseja käytti päivittäin viisi prosenttia (Kuvio 3). Tupakoinnin lopettaneilla vastaava osuus oli 25 prosenttia. Tupakoinnin lopettaneista 11 prosenttia oli aiemmin käyttänyt nikotiinipusseja mutta lopettanut niiden käytön.

Ei koskaan nuuskaa käyttäneistä nikotiinipusseja käytti päivittäin neljä prosenttia (Kuvio 3). Nuuskan käytön lopettaneilla vastaava osuus oli 42 prosenttia. Nuuskaamisen lopettaneista 27 prosenttia oli lopettanut nikotiinipussien käytön.

Kuvio 3. Nikotiinipussien käytön jakauma ei koskaan tupakoineilla tai nuuskanneilla sekä tupakoinnin tai nuuskaamisen lopettaneilla vuonna 2024 (Lähde: KOTT 2024, THL).

Savukkeiden ja nikotiinipussien päivittäinen yhteiskäyttö

Kaikista miesopiskelijoista vajaa prosentti sekä tupakoi että käytti nikotiinipusseja päivittäin. Miehistä 13 prosenttia käytti pelkästään nikotiinipusseja ja kolme prosenttia pelkästään tupakoi. Naisilla savukkeiden ja nikotiinipussien päivittäistä yhteiskäyttöä ei juurikaan esiintynyt (0,3 %). Pelkästään nikotiinipusseja käytti viisi prosenttia ja kolme prosenttia tupakoi.

Miehillä pelkkien nikotiinipussien päivittäinen käyttö oli yleisintä 23–26-vuotiailla (15 %), naisilla taas vanhimmissa ikäryhmässä (27–34-vuotiaat: 6 %). Pelkästään savukkeiden polttaminen oli naisilla selvästi yleisintä vanhimmissa ikäryhmässä (7 %) verrattuna nuorempiin ikäryhmiin (18–22-vuotiaat 2 %; 23–26-vuotiaat: 3 %).

Taulukko 1. Nikotiinipussien päivittäinen yhteiskäyttö savukkeiden ja nuuskan kanssa, osuudet ja 95 % luottamusvälit, miehet (Lähde: KOTT 2024, THL)

Miehet	Ammatti- korkeakoulu	Yliopisto
Nikotiinipussit ja savukkeet	1,3 (0,4-1,3)	0,2 (0,0-0,9)
Pelkästään savukkeet, ei nikotiinipusseja	3,1 (2,0-4,5)	2,3 (1,3-3,6)
Pelkästään nikotiinipussit, ei savukkeita	16,9 (14,3-19,7)	8,8 (6,9-11,0)
Nikotiinipussit ja nuuska	1,8 (1,0-3,0)	0,8 (0,3-1,7)
Pelkästään nuuska, ei nikotiinipusseja	3,8 (2,6-5,4)	1,9 (1,1-3,2)
Pelkästään nikotiinipussit, ei nuuskaa	16,3 (13,7-19,0)	8,3 (6,4-10,5)

Pelkästään nikotiinipussien käyttö oli miehillä noin kaksi kertaa yleisempää ammattikorkeakoulussa opiskelevilla kuin yliopistossa opiskelevilla (Taulukko 1). Myös pelkästään tupakointi ja tuotteiden päivittäinen yhteiskäyttö olivat yleisempiä ammattikorkeakoulussa opiskelevilla. Samansuuntaiset erot havaittiin naisopiskelijoilla (Taulukko 2). Naisilla pelkästään nikotiinipussien käyttö sekä yhteiskäyttö olivat

vähemmän yleisiä kuin miesopiskelijoilla. Sen sijaan pelkkä tupakointi oli yleisempää ammattikorkeakouluissa opiskelevilla naisilla kuin ammattikorkeakouluissa opiskelevilla miehillä. Sukupuoliero oli pieni yliopistoissa opiskelevilla vastaajilla.

Taulukko 2. Nikotiinipussien päivittäinen yhteiskäyttö savukkeiden ja nuuskan kanssa, osuudet ja 95 % luottamusvälit, naiset (Lähde: KOTT 2024, THL)

Naiset	Ammatti- korkeakoulu	Yliopisto
Nikotiinipussit ja savukkeet	0,6 (0,2-1,4)	0,0 (0,0-0,4)
Pelkästään savukkeet, ei nikotiinipusseja	6,8 (5,2-8,7)	1,5 (0,8-2,4)
Pelkästään nikotiinipussit, ei savukkeita	6,8 (5,3-8,7)	3,1 (2,1-4,4)
Nikotiinipussit ja nuuska	0,1 (0,0-0,7)	0,0 (0,0-0,4)
Pelkästään nuuska, ei nikotiinipusseja	2,0 (1,2-3,1)	0,6 (0,2-1,3)
Pelkästään nikotiinipussit, ei nuuskaa	7,3 (5,7-9,2)	3,1 (2,2-4,4)

Nuuskan ja nikotiinipussien päivittäinen yhteiskäyttö

Kaikista miesopiskelijoista yksi prosentti käytti sekä nuuskaa että nikotiinipusseja päivittäin. Pelkästään nikotiinipusseja käytti miehistä 12 prosenttia ja nuuskaa kolme prosenttia. Vastaavat osuudet naisilla olivat vajaa prosentti, viisi prosenttia ja yksi prosentti.

Miehillä nuuskan ja nikotiinipussien rinnakkaiskäyttö vaihteli vajaan kahden prosentin ja vajaan prosentin välillä ikäryhmästä riippuen. Pelkästään nikotiinipussien päivittäinen käyttö oli yleisintä 23–26-vuotiailla (14 %) ja 27–34-vuotiailla (13 %) ja hieman vähäisempää nuorimmalla ikäryhmällä (10 %). Pelkkää nuuskaa käytti miehistä 2–3 prosenttia riippuen ikäryhmästä. Naisilla nuuskan ja nikotiinipussien päivittäistä yhteiskäyttöä ei juurikaan havaittu. Pelkästään nikotiinipusseja päivittäin käyttävien osuus oli suurin vanhimmassa ikäryhmässä (7 %) ja suunnilleen yhtä yleistä kahdessa muussa ikäryhmässä (noin 4–5 %). Pelkästään nuuskan käyttö oli vähäistä naisopiskelijoilla.

Pelkkien nikotiinipussien käytön yleisyys oli kaksinkertaista ammattikorkeakoulussa opiskelevilla miehillä kuin yliopistoissa opiskelevilla miehillä (Taulukko 1). Vastaavat yhteydet havaittiin pelkän nuuskan käytön ja yhteiskäytön osalta. Myös naisilla nikotiinipussien ja nuuskan yhteiskäyttö sekä nikotiinipussien ja nuuskan käyttö erikseen olivat yleisempiä ammattikorkeakoulussa kuin yliopistossa opiskelevilla (Taulukko 2).

Yhteenveto ja johtopäätökset

Tässä raportissa tarkasteltiin nikotiinipussien käyttöä korkeakouluopiskelijoilla. Tulosten perusteella nikotiinipussien käytön yleisyys on ohittanut miehillä muut tupakka- ja nikotiinituotteet. Naisilla nikotiinipussien käyttö on samalla tasolla tupakoinnin yleisyyden kanssa. Nikotiinipussien käyttö on vahvasti yhteydessä tupakointiin ja nuuskaamiseen. Nikotiinipussien päivittäinen käyttö on hyvin yleistä

tupakoinnin ja nuuskan käytön lopettaneilla. Tämän aineiston perusteella ei pystytä sanomaan, onko lopettaminen tapahtunut ennen vai jälkeen nikotiinipussien käyttöä. Käyttöä havaitaan myös korkeakouluopiskelijoilla, jotka eivät ole koskaan tupakoineet tai käyttäneet nuuskaa. Käytön yleisyyden seuranta näissä ryhmissä on tärkeää.

Korkeakouluopiskelijoiden tupakointi on vähentynyt 2000-luvun alusta ja aiemmin miehillä havaittu nuuskaamisen yleistymisen on tahtunut laskuun (THL 2024). Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö kokonaisuutena ei kuitenkaan ole laskenut miesopiskelijoilla ja on noussut naisopiskelijoilla. Nikotiinipussit ovat uusi, houkutteleva tuoteryhmä, jolla on tulosten perusteella jo tavoitettu entuudestaan nuuskaamattomia ryhmiä kuten naisia. Nikotiinipussien markkinointi sosiaalisessa mediassa tavoittaa laajasti nuoria ja nuoria aikuisia ja on rajat ylittävänä vaikeaa valvoa. Mainoksissa korostuvat uutuus, makuaineet ja ns. lifestyle-markkinointi sekä käyttömahdollisuudet lukuisissa eri ympäristöissä työpaikoilla, liikennevälineissä ja vapaa-ajalla (Duan ym. 2024, Ling ym. 2023, O'Hagan 2024).

Tupakkalain tavoitteena on tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön loppuminen – alle 5 % päivittäistä käyttöä vuonna 2030. Tämän saavuttaminen edellyttää tehokkaita lisätoimia, esimerkiksi tuotteiden saatavuuteen liittyen. Näitä ovat muun muassa säännölliset veronkorotukset ja tupakka- ja nikotiinituotteiden ikärajan nostaminen 20 vuoteen. Nuori aikuisuus on aikaa, jolloin alaikäisenä aloitettu tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö usein vakiintuu. Toisaalta elämänmuutokset, kuten muutto opiskelupaikkakunnalle tai perheellistyminen, voivat motivoida käytön lopettamiseen. Tupakkalain tavoitteen kannalta on tärkeää, että tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö vähenee nuorten aikuisten keskuudessa. Tässä nikotiinipussien houkuttelevuuden ja nikotiinimäärän vähentämisellä on tulevana vuosina keskeinen rooli. Lisäksi tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tulee ottaa puheeksi opiskeluterveydenhuollossa ja tukea käytön lopettamiseen.

Lähteet

Ollila H, Ruokolainen O. [Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö](#). Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL), KOTT-tutkimuksen ilmiöraportti 25.11.2024.

Ruokolainen O, Ollila H, Härkänen T. Nicotine pouch use by sex, school type and tobacco product use among Finnish adolescents during the 2023 change in regulatory scheme with deregulated sales. *Addiction*. 2024;119(11):2023–30. doi: 10.1111/add.16585

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL). Tupakkatilasto 2023. Tilastoraportti 55/2024. Suomen virallinen tilasto (SVT).

Parikka S, Ikonen J, Pohjola V, Koskela T, Kilpeläinen H, Sarttila K, Lundqvist A. KOTT 2024 -tutkimuksen perustulokset 2024. Verkkojulkaisu: thl.fi/kott.

Parikka S, Holm N, Koskela T, Ikonen J, Kilpeläinen H. Korkeakouluopiskelijoiden terveys- ja hyvinvointitutkimus 2021: Tutkimuksen toteutus ja menetelmät. Työpaperi 17/2022. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 2022. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-859-0>

Duan Z, Henriksen L, Vallone D, Rath JM, Evans WD, Romm KF, Wysota C, Berg CJ. Nicotine pouch marketing strategies in the USA:

an analysis of Zyn, On! and Velo. *Tob Control*. 2024;33(2):154–63. doi: 10.1136/tc-2022-057360. PMID: 35817549

Ling PM, Hrywna M, Talbot EM, Lewis MJ. Tobacco-Derived Nicotine Pouch Brands and Marketing Messages on Internet and Traditional Media: Content Analysis. *JMIR Form Res*. 2023;7:e39146. doi: 10.2196/39146

O’Hagan LA. A taste of Nordic freedom: The problematic marketing of nicotine pouches in the United Kingdom. *Nord Stud Alcohol Dr*. First Published online September 3, 2024. doi:10.1177/14550725241270227

Muuta kirjallisuutta

Ollila H, Ruokolainen O (2023). Tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö ja hankintatavat nuorilla oppilaitostyypeittäin 2017–2023. Tutkimuksesta tiiviisti 49/2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

THL:n tietopaketti tupakka- ja nikotiinituotteista: thl.fi/tupakka

Tämän julkaisun viite:

Ollila H, Ruokolainen O, Ikonen J (2024) Nikotiinipussien käyttö korkeakouluopiskelijoilla. Tutkimuksesta tiiviisti 49/2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

ISBN 978-952-343-528-5 (verkko)

ISSN 2323-5179 (verkko)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-528-5>